

VEJLE AMTS REKYLKORPS 1911-1919

Af Henrik Nedergaard Olsen, Vejle.

Frivillige korps er militære enheder dannet af frivillige, som efter aftale med myndighederne samarbejder med de regulære troppestykker under krigsforhold. I Danmark har der langt tilbage i historien været frivillige korps. I 1658, da svenske tropper stod ved København, meldte borgere og studenter sig frivilligt til at udbedre fæstningsværkerne, og de deltog senere i selve forsvaret. I 1801 og 1807 deltog det frivillige Kongens Livjægerkorps i forsvaret af København. Der blev oprettet flere korps i årene efter 1801 og igen efter 1864.

Fra 1861 blev Skytteforeningerne dannet på initiativ af kaptajn Valdemar Mønster. Han var inspireret af de frivillige skyttekorps i England. Fra starten havde foreningerne støtte fra staten, der ville opmuntre befolkningens forsvarsvilje, men ikke ønskede en egentlig folkevæbning.

Skytteforeningerne blev splittede indbyrdes: Et stort mindretal med tilknytning til partiet Venstre ønskede at oprette korps med selvstændig militær betydning for at kunne understrege befolkningens indflydelse på forsvarspolitikken. Under Estrups regering 1875-94 førte det til skærpet kontrol med foreningerne, og den civile fløj, der dyrkede skydning som idræt med et nationalt sigte, blev med tiden næsten enerådende.

Rekyllkorpsene var en række frikorps, der blev oprettet i begyndelsen af 1900-tallet til støtte for Danmarks forsvar. Fra omkring 1909 blev de oprettet i 16 amter, herunder Vejle Amt. Initiativet til det lokale frivilligkorps blev taget af direktør Aage Westenholz i september 1910. Ved et møde i Fredericia i november 1910 oplyste en af initiativtagerne, lektor ved Vejle Højere Almenskole H. C. A. Ishøj, at hovedopgaven ved oprettelse af rekyllkorpsene i Jylland, var at støtte hærledelsen, når hæren var opstillet. Oprettelsen af disse korps ville styrke troen på Danmarks forsvar. Det endelige mål var at gøre hver landsdels forsvarskraft så stor, at ofrene ved at bryde den ville blive større end fordelene ved erobring af landsdelen.

Arnold Aurelius Sørensen
(1895-), Vejle, i Vejle Amts
Rekyllkorps uniform.
Vejle Stadsarkiv - B604557.
Fotograf: H.P. Jensen,
Vejle, 1913

Rekylskytte N.P. Petersen,
Skjern, på øvelse i Vejle.
Vejle Stadsarkiv - B604210.
Fotograf: H.P. Jensen,
Vejle, 1913

Valdemar Christian Petersen
(1882-1954), Fredericia.
Halvdelingsfører af 1. grad
(sergent). Lokalhistorisk arkiv
Fredericia - B9752, Fredericia.
Fotograf ukendt.

**Rekylskytter – Vejle Amts Rekyllkorps – 1912.
Vejle Stadsarkiv - B59516. Fotograf ukendt**

**Vejle Amts Rekyllkorps – Øvelse i Borris – 1913.
Vejle Stadsarkiv - B72397. Fotograf ukendt**

**Soldater fra Vejle Amts Rekyllkorps på øvelse ved Elkærholm. Ca. 1915.
Kolding Stadsarkiv - B24089. Fotograf ukendt**

Vejle Amts Rekyllkorps blev oprettet den 13. august 1911, som et frivilligt cykelkorps, hvis medlemmer skulle være bosiddende i Vejle Amt. Korpset var en militær enhed, der under krigsforhold skulle samarbejde med regulære styrker. Korpset hørte under Centralkomiteen for De frivillige Korps. Ved oprettelsen i 1911 var der i Vejle Amts Rekyllkorps 52 mand. I 1919 var der 73 mand inkl. en reservestyrke oprettet i 1914.

I fredstid afholdt rekyllkorpset øvelser og forberedte sig på at forsvare Danmark. De tog på øvelser i det fri, og der findes mange billeder fra deres øvelsesture. Bestyrelsen for korpset bestod af fremtrædende vejlenesere, heriblandt daværende stiftamtmand Vilhelm Bardenfleth som ærespræsident.

**Officerer fra Vejle Amts Rekyllkorps på trappen ved Linaa Kro. Øvelse ved Linaa, oktober 1917.
Datering: Silkeborg Avis, 8. oktober 1917.
Vejle Stadsarkiv – B72404. Fotograf ukendt**

**Menig Nr. 46, G. Nielsen,
Vejle Amts Rekyllkorps.
Rigsarkivet – Forsvarets
Billedarkiv. Fotograf:
Rasmus Kjær Larsen,
Vejle ca. 1900-1919**

Medlemmerne bar i starten lyseblå uniformer med huer med mørkeblå kant og uden skygge. Hver havde hver en cykel, som de transporterede sig rundt på. Officererne bar først dolk, senere sabel. Bevæbningen var rekyllgevær Model/1903 og gevær Model/1889.

Der blev drøftet og foretaget mange ændringer i uniformerne de første to år som bestyrelsens forhandlingsprotokol viser: *)

"27.02.1911. Uniformspørgsmålet drøftedes. Der fremlagdes en Stormhue med V.A.R. og rød og hvid Kokarde i Panden; enradet Jakke med to udvendige Lommer og med forgyldte Knapper med det danske Våben; Knæbenklæder, vide foroven, knappet stramt om Læggen. Alt i lyseblåt klæde. Gamacher.

Udsnit af et af de få kendte billeder i farver af Rekylkorpsets originale uniform – her Korps Westenholz. Fra forsiden af Vilh. Rosenbergs og Vald. Rørdams: Slagsang tilegnet De frivillige Rekylkorps. Privat samling: Kunstner ukendt. Eksemplar findes på Kgl. Bibliotek

21.05.1911. Det vedtoges

- at lade forfærdige en Hue i Barretform som K W's med nogen Forandring til Prøve, samt sorte Lædergamacher med Remme.

- at lade forfærdige 2 Uniformer, 1 med Kantning og 1 uden, til Prøve. – Lædertøjet brunt, Uniformen lyseblå.

28.05.1911. Under og efter Sessionen toges Mål af Uniformen, der leveres af Skrædder Jørgensen, Nørregade, Vejle.

00.08.1911. For at muliggøre Anskaffelsen af lette hvide Uniformstrøjer til Sommerbrug, overlades det til Skrædder af Jelling Nr. 38. Jensen at fremskaffe Tilbud på billigste for dem.

19.11.1911. Delingsførerens Uniform er således vedtaget: På Huen Officerskokarde og tynde Guldsnore i St. for den menige sorte Snor; flettede Gulddistinktioner.

Halvdelingsførere Juhl og Stenvang havde fået påsyet Skulderstropperne Guldsnor langs Randen.

31.03.1912. Der fremvist en Hue med Skygge, og det indstilles at man ville høre Mandskabets Mening. En Halvdelingsfører spurgte Chefen, om den ville være praktisk?

En Afstemning for Skygge viste, at der var overvejende Stemning for Skygge ... Vedtaget at alle Huerne blev med skygger.

04.08.1913. at Distinktionerne skal være som angivet i Chefens Skrivelse af 7/8 12 til Bestyrelsen angivet. Halvdelingsføreren skal have en 2 m.m. Guldsnor om Huen.

04.04.1912. Formanden modtog Skrivelse fra Centralkomiteen sammen med en Overtræksuniform som Prøve for mulige Landstormsafdelinger med Opfordring til at bruge denne ved alle Udrykninger i godt og dårligt Vejr for at vinde Erfaringer m.h.t. dens Brugbarhed, hvilke Erfaringer indsendes.

00.07.1912. Fra Chefen foreligger Skrivelse ang. Nyanskaffelse af Gamacher, der efter 1 Års Forløb er ubrugelige, og af hvide Uniformseffekter om Sommeren. Bestyrelsen søger derefter Tilbud fra forskellige Handlende."

Korpsets første regnskabsprotokol for årene 1911 til 1913 er bevaret, og her fremgår hvad der blev indkøbt af uniformer, cykler, geværer, patroner, udgifter til øvelser og rejser m.v.

Vejle Amts Rekylkorps' bestyrelse bestod bl.a. af: Ærespræsident, stiftamtmand Bardenfleth. Formand, læge Knud Møller. Kasserer, bankbogholder Petersen. Prokurist Hindborg. Borgmester Valentiner-Brandt. Korpsfører var løjtnant, købmand Th. Lund og Hindborg var intendant. Bøssebogholder indtil 1913 E. Frandsen og derefter H.A.E. Grønberg ved 9. Regiment.

Allerede 18. november 1911 fik korpset lejlighed til at komme på langfart og sejlede med dampskib fra henholdsvis Vejle og Fredericia til København, hvor korpset sammen med de andre dengang eksisterende frivillige korps skulle defilere forbi kronprinsen, den senere Kong Christian X, på Rosenberg Eksercerplads.

En af deltagerne på denne tur har fortalt: ”Senere da Kronprinsen passerede langs fronten, blev han opmærksom på den cykelbåre, som var kantinesoldatens ridedyr, og udtalte overfor chefen ønsket om at få den at se i virksomhed. Der blev kaldt en mand frem af geledet, og han fik en ordre, som hverken mandskabet eller vi andre, der stod bag korpset, kunne høre. Vi så manden bestige cyklen, og vi troede, at Kronprinsen ville se ham manøvrere med cyklen fuldt bepakket, som både han og den var.

Pludselig stivnede vi alle af rædsel, da vi så manden styrte af cyklen og blive liggende. Det var ikke på mandens vegne, vi blev forskrækkede, men på korpsets. Vi undte ham i øjeblikkets hede det allerværste, når han kunne prostituere sig og korpset på så udsøgt en måde, og det var ikke lutter elskværdigheder, der afleveredes, da vi så ham dumpe af cyklen for øjnene af Kronprinsen, hans ledsagere og alle korpset. På et vink af chefen tonede nu kantinesoldaten frem med sin båre. At springe af dyret, bukke forbindtlig smilende for Kronprinsen var et øjeblikks sag for den aldrende Jens, og nu fik han lejlighed til at vise, at han kunne andet end bukke. Som lyn og torden fik han lagt en forbindelse på det fingerede brækkede ben, fik den sårede anbragt på båren og kørte sødt smilende bort med sit bytte.

Først senere gik det op for os, at manden havde ordre til at styrte med cyklen, og vort raseri afløstes af munterhed og velvilje overfor manden, der havde ladet sig falde så naturligt, at ingen af os opdagede, at det hele var komedie. **)

Korpset deltog i mange øvelser med Hæren. Den 12. august 1914 blev det besluttet samtidig at foretage en prøvealarmering, som forløb hurtigt og effektivt.

Hue til uniform for delingsfører, korpssintendant, for Vejle Amts Rekyllkorps, 1914-1920. Krigsmuseet/Tøjhusmuseet, THM-31817. Fotograf: Katrine Vintov

TH: Kappe til uniform for delingsfører, korpssintendant, for Vejle Amts Rekyllkorps, 1914-1920. Krigsmuseet/Tøjhusmuseet, THM-31813. Fotograf: Jens Høgsbro Nederby

I 1919 blev de fleste rekyllkorps opløst, herunder også Vejle Amts Rekyllkorps.

Korpset havde depot i Tønnesgade 2, og herfra solgtes i oktober 1920 bl.a. ca. 70 uniformer ”udmærkede til Arbejdsbrug, Chaufførdragter e.l.”

I april 1934 trådte de såkaldte Urolove i kraft for visse sammenslutninger, herunder frivillige korps, som amternes rekyllkorps. Med Urolovene demonstrerede det danske demokratiske styre, at man var villig til at bruge statens magtmidler for at imødegå antidemokratiske bestræbelser. Ved at gøre lovene gældende for alle sammenslutninger, undgik man at udvælge hvilke man accepterede eller ikke accepterede.

Urolovene bestod af

- en våbenlov der skærpede reglerne for produktion, distribution og besiddelse af våben
- en lov mod visse sammenslutninger, at foreninger og korps var udrustet med våben, og at de afholdt militære øvelser med den hensigt at anvende ulovlig magt for at påvirke offentlige eller politiske anliggender.

De resterende rekylkorps blev nedlagt efter Hærloven af 1937.

Litteratur og kilder:

*) Rigsarkivet: 2. Generalkommando, Vejle Amts Rekylkorps. Centralkomiteen for de frivillige Korps.

***) Viggo J. von Holstein Rathlou: De danske frivillige Korps. Historisk Fremstilling udg. 1930 af Centralkomiteen for de frivillige Korps. [kilde: Rathlou 1930]

- De frivillige korps. Hjemmeværnets udstilling 1997/1998. Udg. 1997.

Thomas Bendixen: En undersøgelse af de danske frivillige korps 1918-1937. Upubliceret speciale, Københavns Universitet, 2000.

Hermansen: Vore frivillige Korps samt Dansk Ungdomsforbund og vore Ungdomskorps. Udg. 1913. Red. af H.A. Hanson.

Erik Housted: Til rigernes forsvar gavn og bedste. Udg. 1979.

Aviser: Vejle Amts Folkeblad, Fredericia Dagblad, Horsens Avis, Kolding Social-Demokrat, Kolding Folkeblad. Bl.a. Vejle Amts Folkeblad 30. december 1961 og 5. september 1975.

Arkivalier m.v. på Vejle Stadsarkiv: Arkivfond: A647. Billeder: B 53668, B 57738, B 59516, B 72396-B 72418 og B350071. Materialesamling: M 229. Udclip: U 50524. Billedserie: Ø1001.

Internet: Se billeder af Vejle Amts Rekylkorps på arkiv.dk. Søgeord: rekylkorps danmarkshistorien.dk/vis/materiale/urolovene-1934-1952

Østhimmerlands Besættelsesmuseum tilbyder en unik privat samling af Tyske og Danske Modstandseffekter fra besættelsesårene som er indsamlet gemmen 40år

Samlingen spænder vidt, lige fra Dr. Werner Best læderstue fra Dagmarhus til Stalins vodkaglas

Vi kan tilbyde mere end 2.500 udstillet historiske effekter i samlingen.

Vi bestræber os altid på at give en personlig guidede rundvisning, således historien på effekterne genoplives, og historiens vingesus viderefremidles

På museet afholdes 4 foredrag årligt, hvor man sidder midt imellem alle museet historiske effekter

Yderligere information fås hos:

Niklas Bay Clausen tlf.: 2749 2794

Dorte Holm tlf.: 2213 5614

Hjortevej 2, Mou, 9280 Stovvorden

Se også : Øst- Himmerlands Besættelsesmuseum

